

Pripovijedanje i pričanje priča kao poticaj za razvoj govora

Hegedić, Ivana

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:639095>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-05**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

**UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKE STUDIJE**

Ivana Hegedić

**PRIPOVIJEDANJE I PRIČANJE PRIČA KAO POTICAJ ZA
RAZVOJ GOVORA**

Završni rad

Zagreb, srpanj, 2022.

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKE STUDIJE**

Ivana Hegedić

**PRIPOVIJEDANJE I PRIČANJE PRIČA KAO POTICAJ ZA
RAZVOJ GOVORA**

Završni rad

Mentor rada:

doc. dr. sc. Katarina Aladrović Slovaček

Zagreb, srpanj, 2022.

SAŽETAK

Govor je osnovno sredstvo pomoću kojeg ljudi komuniciraju jedni s drugima. Također, govor je nužan da bismo mogli pripovijedati i pričati. Veliku pažnju trebamo obratiti na razvoj govora tijekom djetetovih prvih godina života jer upravo tada nastaju temelji za kasniji razvoj tih sposobnosti.

Razvoj govora složeni je proces koji je pod utjecajem brojnih čimbenika. Da bi dijete uspješno razvijalo svoje potencijale, pa tako i govor, bitno je da raste u poticajnoj okolini. Roditelji, ali i odgojitelji kao najvažnije osobe iz djetetovog okruženja imaju važnu ulogu u poticanju razvoja govora kod djece rane i predškolske dobi. Neki od načina na koji to mogu postići su čitanje, pripovijedanje i pričanje priča. Priče su neizostavni dio u životu svakog čovjeka, pa tako i djece. Ljudi su upotrebljavali priče još od davnina kako bi prenosili jedni drugima zanimljive sadržaje te su one u ljudima budile znatiželju, ali i radost. Isto tako, roditelji i odgojitelji trebaju biti djeci dobar govorni model te prilagoditi okolinu djeci kako bi potaknuli razvoj govora kod djece. Čitanjem, pripovijedanjem i pričanjem priča, djetetov razvoj, kao i svijet, uvelike se obogaćuje. Isto tako, svi ti postupci i aktivnosti utječu na djetetov cjelokupni razvoj.

Cilj ovog rada bio je ispitati važnost pripovijedanja, pričanja i čitanja priča djeci te ustvrditi kako ti postupci utječu na djetetov razvoj govora. U istraživanju, koje je provedeno online putem anketnog upitnika, sudjelovalo je 85 odgojiteljica iz različitih dijelova Hrvatske. Iz rezultata istraživanja može se zaključiti da većina odgojiteljica svakodnevno čita djeci te im nekoliko puta tjedno i pripovijeda, da pripovijedanje i čitanje priča pozitivno utječe na razvoj govora djece te da je važna uloga koju djeca imaju za vrijeme čitanja, odnosno pripovijedanja priče.

KLJUČNE RIJEČI: govor, odgojitelj, priče, djeca

SUMMARY

Speech is the basic means by which people communicate with each other. Also, speech is necessary so that we can narrate and talk. We need to pay great attention to the development of speech during the child's first years of life, because that is when the foundations for later development are created.

Speech development is a complex process that is influenced by many factors. In order, for a child to successfully develop their potentials, including speech, it is important that they grow up in a stimulating environment. Parents, but also educators, as the most important persons from children's environment, play an important role in encouraging the development of speech in children of early and preschool age. Some of the ways they can achieve this are by reading, narrating, and telling stories. Stories are an indispensable part of the life of every person, including children. People have used stories since ancient times to convey interesting content to each other, and they aroused curiosity, but also joy in people. Likewise, parents and educators need to be a good speech model for children and adapt the environment to children in order to encourage speech development in children. By reading, narration, and telling stories, a child's development, as well as the world, is greatly enriched. Likewise, all of these actions and activities affect a child's overall development.

The aim of this paper was to examine the importance of narrating, talking and reading to children and to determine how these actions influence a child's speech development. The survey, conducted online through a questionnaire, involved 85 educators from different parts of Croatia. From the results of the research it can be concluded that most educators read to children every day and tell them several times a week, that storytelling and reading stories have a positive effect on children's speech development and that children play an important role when reading or telling stories.

KEY WORDS: speech, educator, stories, children

SADRŽAJ:

1. UVOD	1
2. GOVORNI RAZVOJ	2
2.1. Predverbalni razvoj govora	2
2.2. Verbalni razvoj govora.....	4
3. UTJECAJ OKOLINE NA GOVORNI RAZVOJ DJECE	6
3.1. Utjecaj odgojitelja na govorni razvoj djece.....	7
4. PRIČA KAO POJAM	9
4.1. Čitanje priče	9
4.2. Pripovijedanje i pričanje priče.....	11
5. ISTRAŽIVANJE	13
5.1. Opis uzorka	13
5.2. Opis instrumenta istraživanja	13
5.3. Ciljevi istraživanja.....	15
5.4. Hipoteza istraživanja	15
5.5. Rezultati	16
6. RASPRAVA I ZAKLJUČAK.....	23
7. LITERATURA.....	25
8. POPIS TABLICA.....	27
Izjava o izvornosti završnog rada	28

1. UVOD

Za predškolsko razdoblje karakterističan je ubrzani rast i razvoj te se upravo zbog toga ovo razdoblje smatra najvažnijim u životu svakog čovjeka. U tom razdoblju razvijaju se brojna temeljna područja, a razvoj govora jedno je od njih. Jedan od najvažnijih čimbenika koji utječe na razvoj djetetova govora je i okolina u kojoj se ono nalazi. Upravo o okolini u kojoj se dijete nalazi uvelike ovisi kako će se njegov govor razvijati. Priča roditeljima i odgojiteljima služi kao sredstvo za komunikaciju s djecom. Osim što priče pomažu djeci u razvoju govora one ostavljaju pozitivne posljedice i na ostala područja razvoja.

U prvom dijelu rada navedeni su različite definicije govora, no svima je zajedničko da je najvažnija funkcija govora komunikacija. Razvoj govora svakog djeteta je jedinstven i individualan, ali se odvija prema predvidljivom redoslijedu. Dva osnovna razdoblja prema kojima se govor odvija su predverbalno, u kojem dijete koristi spontane načine glasanja kako bi komuniciralo s okolinom, te verbalno razdoblje, koje započinje izgovorom djetetove prve riječi. Karakteristike ovih razdoblja sadržaj su prvog dijela rada. Iako se djeca rode s već urođenim predispozicijama za razvoj govora, okolina u kojoj dijete boravi ima veliku ulogu i utjecaj na djetetov govorni razvoj. U drugom dijelu ističe se važnost najvažnijih osoba iz djetetove okoline, odnosno roditelja i odgojitelja te postupci kojima oni mogu poticati razvoj govora kod djece. Također, navedene su i neke aktivnosti kojima roditelji i odgojitelji mogu provoditi kako bi pridonijeli djetetovom razvoju govora. Neke od tih aktivnosti su i pripovijedanje, pričanje ili čitanje priče, a one su pojašnjene u trećem dijelu ovog rada u kojem su opisani i različiti načini provođenja tih aktivnosti. Osim toga, u tom dijelu rada objašnjen je i pojam priče, kao što su i navedene brojne dobrobiti koje priča ostavlja na cjelokupan razvoj djeteta. Istraživanje koje je provedeno pomoću online obrasca- ankete opisano je u zadnjem, četvrtom, dijelu ovog rada. U istraživanju je sudjelovalo 85 odgojitelja, odnosno odgojiteljica, koje žive u raznim krajevima Hrvatske. Na temelju rezultata istraživanja može se zaključiti kako su odgojiteljice svjesne važnosti čitanja i pripovijedanja priča te da smatraju čitanje i pripovijedanje priča dobrim aktivnostima kojima možemo pridonijeti razvoju govornih sposobnosti, ali i ostalih razvojnih područja.

2. GOVORNI RAZVOJ

U prošlosti su krik i pokret bili načini komuniciranja. Vremenom je taj neartikulirani krik prešao u artikulirani glas koji nastaje različitim kombiniranjem (Pavličević-Franić, 2005). Prema Stančiću i Ljubešić (1994:12) govor je složeni „...proces proizvođenja glasovnih sinteza koje imaju značenje (semantičku vrijednost)“. Odnosno, prema Starc i suradnicima (2004) to je ostvaraj pojedinca u kojem on koristi znakove i simbole u svrhu komuniciranja s drugima. Govor podrazumijeva sustav znakova i simbola, verbalnih i neverbalnih, kojima se ljudi koriste u komunikaciji s drugima (Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža). Riječi su osnovni simboli i znakovi pomoću kojih čovjek drugim osobama obznanjuje svoje potrebe, znanja, želje, mišljenja i osjećaje. Dakle, komunikacija i sporazumijevanje jedne su od najvažnijih funkcija govora (Starc i suradnici, 2004).

Djeca se rađaju s već razvijenom prirodnom sklonošću prema učenju govora, no da bi se govor mogao razvijati važna je okolina u kojoj se dijete nalazi (Starc i suradnici, 2004). Uz dobro zdravlje i stimulativnu okolinu potrebno je da sluh, intelektualni razvoj te govorni organi budu dobro razvijeni kako bi se razvio govor (Andrešić i suradnici, 2010). Budući da je govor prema Posokhovej (2008) socijalni fenomen njegov razvoj moguć je jedino u ljudskom okruženju. Zbog toga se govor razvija tako da pojedinac usvaja jezik okoline u kojoj se nalazi (Stančić, Ljubešić, 1994). Intenzitet kojim se govor razvija može se razlikovati, ali redosljed kojim se govor razvija je unaprijed predvidljiv. Predverbalno i verbalno razdoblje dva su osnovna razdoblja govornog razvoja (Starc i suradnici, 2004). Ova dva perioda služe samo kao smjernice jer se svako dijete individualno razvija te ga je potrebno cjelovito promatrati i pri tome uzeti u obzir i ostale okolinske čimbenike (Velički i Katarinčić, 2014).

2.1. Predverbalni razvoj govora

Smatra se kako predverbalno, to jest predjezično razdoblje traje od djetetovog rođenja pa sve do pojave prve djetetove riječi/rečenice koja ima smisao. Upravo se u ovom razdoblju stvaraju osnove na kojima će se kasnije razvijati govor i jezik (Starc i suradnici, 2004). Temelj za razvoj komunikacije je veza koju majka uspostavi s djetetom te će tako dijete razviti sposobnost da usvoji gramatički i glasovni sustav jezika (Prebeg- Vilke, 1991). Prvi govorni glasovi ne pojavljuju se u predverbalnoj fazi, ali u ovom razdoblju nastaju prve

senzomotoričke živčane veze za razvoj govora (Posokhova, 2008). Već od rođenja novorođenče uspostavlja komunikaciju s osobama iz svoje okoline pomoću krika, plača te drugih fizioloških zvukova (Starc i suradnici, 2004). „To je faza fiziološkog krika i refleksnog glasanja“ (Posokhova, 2008:14). Glasanje dojenčeta u toj fazi je spontano, refleksno i nesvjesno te dijete na taj način izražava svoje fiziološko i emotivno stanje. Osobe iz djetetove okoline reagiraju na djetetovo glasanje, a s vremenom razlikuju varijacije i oblike djetetovog glasanja pa prema tome i reagiraju, odnosno oblikuju svoje ponašanje. Rana emotivna komunikacija, koja je jedna od najvažnijih preduvjeta za uredan govorni i opći razvoj djeteta, počinje se stvarati na taj način između djeteta i osoba koje su mu bliske (Starc i suradnici, 2004).

Faza gukanja započinje tijekom drugog mjeseca djetetova života te tada dijete spontano proizvodi jednostavne vokalne zvukove koji su artikulacijski prilično neodređeni. Za razliku od kričanja kojim su djeca izražavala fiziološka stanja ugone ili neugode, gukanjem djeca izražavaju osjećaj ugone (Starc i suradnici, 2004). Iako je gukanje urođeno svima, ono se mijenja pod utjecajem okoline. Dijete će na osmijeh, emocionalnu, govornu i fizičku interakciju te komunikaciju s odraslima reagirati gukanjem koje se sastoji većinom od samoglasnika, a prema kraju te faze dijete ispušta i suglasnike (Posokhova, 2008).

Oko šestog mjeseca djetetova života počinje faza slogovanja (Starc i suradnici, 2004). Glasovne igre i brbljanje djece postupno se pretvara u slogovno glasanje. U početku dojenče spaja i ponavlja nekoliko istih slogova, no već negdje oko osmog i devetog mjeseca života dojenče obogaćuje slogovno glasanje spajajući različite slogove (Posokhova, 2008). Tako nastaju dugi nizovi glasova koji se sastoje od nekoliko različitih suglasnika i samoglasnika (Kenn i Masterson, 2004). Ovo je razdoblje od iznimne važnosti za razvoj govora budući da dijete odvojene glasove spaja u glasovne sekvence koje su osnova za govorni razvoj (Posokhova, 2008). Za razliku od prethodne faze u kojoj dijete nije moglo voljno kontrolirati izgovaranje glasovnih sekvenci u ovoj fazi to uspijeva te na taj način oponaša glasove iz okoline. Dolaskom prve godine djetetovog života dijete sve rjeđe ponavlja iste slogove u nizu te sve više počinje kombinirati glasove koji sličje artikuliranim riječima pa odrasli često misle kako su to prve djetetove riječi (Starc i suradnici, 2004).

U predverbalnom razdoblju dijete na različite načine komunicira s okolinom, od jednostavnog krika i plača do glasovnog slogovanja. Na temelju vještina koje dijete razvije u ovom razdoblju razvijat će se verbalni razvoj govora (Posokhova, 2008).

2.2. Verbalni razvoj govora

Prvom izgovorenom riječju/rečenicom sa značenjem započinje verbalno, odnosno jezično razdoblje razvoja govora, a to se najčešće događa između 12. i 18. mjeseca djetetovog života (Starc i suradnici, 2004). Već i prije te prve izgovorene riječi započeo je proces usvajanja jezika (Prebeg- Vilke, 1991). Nakon prve godine djetetovog života i nakon prve izgovorene riječi daljnji razvoj djetetovog govora prati se prema broju riječi koje dijete koristi (Posokhova, 2008). Na početku ovog razdoblja dijete razumije dosta riječi, no koristi ih tek nekoliko. „Semantički razvoj brži je za razumijevanje, nego za reprodukciju riječi.“ (Starc i suradnici, 2004:91). Dijete u tom razdoblju počinje sve više razumijevati i govor odraslih, a to je uzrokovano znatnim promjenama do kojih je došlo u spoznajnom razvoju (Petrović- Sočo, 1997).

Djetetove prve izgovorene riječi većinom su dvosložne, a one su prema vrsti riječi često imenice. Te riječi, koje je dijete usvojilo imitirajući odrasle, često su izraz djetetovog emocionalnog stanja, želja i zahtjeva. Dijete komunicira koristeći jednostavne rečenice koje se sastoje od jedne riječi (Starc i suradnici, 2004). Takva „neraščlanjena doživljajna cjelina“ (Prebeg- Vilke, 1991:33) naziva se holofraza u kojoj jedna riječ često ima i šire značenje koje ovisi o situaciji u kojoj se koristi. Kako bi se dijete uspjelo sporazumjeti s odraslima iz svoje okolne odrasli trebaju dobro dekodirati poruku (Starc i suradnici, 2004).

Eksplozija imenovanja razdoblje je koje počinje oko 18. mjeseca djetetovog života te tada dijete naglo usvaja nove riječi, naročito one kojima se nešto imenuje (Starc i suradnici, 2004). H. Lennenberg navodi kako je razdoblje od 18. do 24. mjeseca nakon djetetovog rođenja kritični period u kojem dijete počinje govoriti. (Starc i suradnici, 2004, prema Spencer, 2001) U početku dijete spontano povezuje dvije riječi te nastaju djetetove prve rečenice (Posokhova, 2008). Tada dijete postupno počinje koristiti više riječi te povezivati više riječi u rečenicu. Dijete povezuje u rečenicu one riječi koje smatra najvažnijima za prijenos poruke, a ostale riječ izostavlja. Takav govor naziva se telegrafski te su u tom govoru i dalje najčešće vrste riječi imenice i glagoli, ali i dalje nema prijedloga i veznika, kao ni slaganja riječi u rodu, broju i padežu (Starc i suradnici, 2004).

Smatra se da je osjetljivo razdoblje za razvoj govora razdoblje od druge godine života pa do puberteta (Starc i suradnici, 2004, prema Spencer, 2001). U predverbalnom razdoblju dijete je ispuštalo iz rečenica riječi koje je smatralo viškom, no u razdoblju od dvije do tri godine prilikom slaganja rečenica dijete u svoj govor uključuje „riječi koje su nedostajale u

telegrafskom govoru“ (Starc i suradnici, 2004: 103). Do naglog razvitka govora dolazi oko treće godine kada se kod djeteta javlja zanimanje za jezik i komunikaciju. Krajem treće godine dijete sastavlja rečenice od čak nekoliko riječi te se broj riječi od koji se rečenica sastoji postupno počinje povećavati. Riječi koje počinje koristiti uz imenice i glagole su zamjenice, čestice, pridjevi, prilozi i veznici, a sve je ispravnije i slaganje riječi u rod, broju i padežu. Budući da je djetetov rječnik tada još uvijek siromašan dijete kreira vlastite riječi, spajajući dvije poznate u jednu te tako nastaje nova riječ (Starc i suradnici, 2004).

Oko četvrte i pete godine djetetova života dolazi do naglog razvoja rječnika budući da je do tada dijete već dobro ovladalo govorom. U tom razdoblju djeca postavljaju brojna pitanja pa tada govor ima „važniju ulogu u spoznajnome razvoju“ (Starc i suradnici, 2004: 29).

Sa šest, sedam godina djetetov je govor artikulacijski i gramatički ispravan te dijete u govoru koristi sve vrste riječi i tada dijete razumije riječi na temelju definicija (Starc i suradnici, 2004). Također, bogatstvo djetetovog rječnika se povećava te dijete s navršenih šest godina počinje shvaćati da su riječi razdvojene od predmeta koji predstavljaju (Kenn i Masterson, 2004).

Završetak ranog i predškolskog razdoblja ne donosi i završetak razvoja govora, već se govor nastavlja razvijati i za vrijeme trajanja ostalih životnih razdoblja osobe. U ranom i predškolskom razdoblju nastao je „temelj za ovladavanje daljnjim govornim vještinama- čitanjem i pisanjem“ te će se one tek razvijati (Posokhova, 2008:18). Starc i suradnici (2008:30) navode kako je „dobar glasovni govor preduvjet za učenje pisanog jezika.“

Iako verbalno razdoblje koje traje do automatizacije govora, ali i dalje, počinje tek kada dijete izgovor svoju prvu riječ razvoj govora u tom razdoblju je intenzivan te dijete u ovom razdoblju vrlo brzo napreduje u govoru (Posokhova, 2008).

3. UTJECAJ OKOLINE NA GOVORNI RAZVOJ DJECE

Iako je govorna sposobnost kod djece razvijena već njihovim rođenjem napredak u svladavanju vještine govorenja djeteta omogućuje okruženje u kojem se ono nalazi, ali i osobe iz tog okruženja. Upravo osobe iz djetetovog okruženja njemu predstavljaju govorni uzor (Starc i suradnici, 2004). Da je okruženje bitno dokazuje i činjenica da je kod djece koja su odrastala u obitelji u kojoj im roditelji nisu posvećivali pažnju uočeno zaostajanje u govornom, ali i mentalnom razvoju. (Poskoho, 2008). Silberg (2006: 39) navodi da "djeca okružena riječima gotovo uvijek potpuno progovore prije nego što navršše tri godine. Djeca s kojom se malo razgovara, mogu imati problema u svladavanju govora" .

Već dojenče pokušava komunicirati s okolinom stvarajući i ispuštajući različite zvukove na koje bi odrasli trebali reagirati. Osim na izraze ugone roditelji bi trebali reagirati i kada dijete plače, to jest izražava neugodu (Velički i Katarinčić, 2014). Odrasli bi trebali tada odgovoriti na te zvukove te bi to dovelo do povećanja djetetove vokalizacije. Iako se tako odvija jednostavni razgovor između djeteta i odrasle osobe on uvelike doprinosi djetetovom razvoju govora. Za razliku od takve komunikacije, dijete s navršenih osam ili devet mjeseci počinje svrhovito komunicirati s okolinom. Tada dijete svojom komunikacijom želi iskazati svoje komentare na okolinu ili traži nešto iz nje. Roditelji uzvraćaju te vode komunikaciju govoreći djetetu o tom predmetu ili situaciji (Kenn i Masterson, 2004). Tijekom provođenja svakodnevnih radnji roditelj te situacije može popratiti riječima (Čudina- Obradović, 2008). Osim što dijete razvija svoj govor razgovarajući, i slušanje je važno kako bi dijete uspješno usvojilo govor (Velički, 2014). Znanje koje su djeca usvojila slušanjem jezika pomoć će im kada će proizvoditi jezik (Prebeg- Vilke, 1991). Dijete će nakon što smo nekoliko puta ponovili radnju i popratili ju istim riječima shvatiti koja riječ ide s kojom radnjom ili predmetom. Također, prilikom različitih situacija roditelji trebaju imenovati i jednostavno govoriti o onome što se zbiva te na taj način pružiti djetetu da spozna kako se zovu pojedini predmeti i radnje. Dijete odraslu osobu vidi kao model te će ono izgovarati upravo one riječi kojima se koriste odrasli iz njegove okoline te koje je ono čulo. No, izbor riječi koje će dijete koristiti ovisi i o karakteristikama tih riječi te o tome koliko je ta riječ njemu korisna. Pravilno upotrebljavajući riječi i pružanjem djeci razumljivih jezičnih primjera, odrasli utječu i pridonose razvoju djetetovog jezika i govora (Kenn i Masterson, 2004). Istraživanjima je dokazano kako čitanje knjiga djetetu pridonosi njegovom govornom razvoju. Da bi čitanje bilo učinkovito dijete ne smije biti pasivni slušač, već roditelj treba koristiti metodu

zajedničkog čitanja. Pričanje priča trebala bi biti stalna roditeljska aktivnost koju bi roditelji trebali provoditi sa svojom djecom (Čudina- Obradović, 2008). Osim čitanja i pričanja i tijekom igranja s djetetom trebamo upotrebljavati riječi, ponavljati ono što je dijete reklo na ispravan način te komentirajući postupno širiti sadržaje djetetovih izjava. Vremenom dijete sazrijeva te može slušati i složenije i duže priče. Pojedine strukture i riječi koje dijete još nije usvojilo te koje mu nisu poznate nalaze se u pričama koje dijete sluša. Učestalim čitanjem dijete usvaja i uči nove riječi i rečenične strukture. Ako dijete ima dobar govorni uzor ono samo može spontano otkrivati jezična pravila bez da ga odrasli upućuju u to. Odrasli trebaju biti aktivni slušatelji i sudionici u razgovoru s djecom te poticati djecu da im pričaju. (Kenn i Masterson, 2004).

Bez dobro razvijenih govornih sposobnosti neće biti moguć ni razvoj čitačkih sposobnosti, kao ni napredak u školi (Čudina- Obradović, 2008). Dijete je govorni jezik usvojilo spontano slušajući i oponašajući modele iz svoje okoline te spontano slijedeći govorno- jezična pravila. Međutim, aktivna pozornost djetetu će biti potrebna u učenju pisanog jezika (Kenn i Masterson, 2004).

3.1. Utjecaj odgojitelja na govorni razvoj djece

Djeca osim u obitelji provode vrijeme i u ustanovama za rani i predškolski odgoj, a tamo su upravo odgojitelji osobe s kojom djeca uspostavljaju komunikaciju (Čudina- Obradović, 2008). Stoga odgojitelji, jednako tako kao i roditelji, imaju veliku ulogu u poticanju razvoja govora. Prema Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2020) među osam temeljnih kompetencija koje treba razvijati u predškolskim odgojno obrazovnim ustanovama, a koje su bitne za cjeloživotno obrazovanje je i kompetencija komunikacije na materinskom jeziku. Temelj komunikacije je uspostava socio- emocionalne veze koja se gradi kroz mnogobrojne aktivnosti (Petrović- Sočo, 1997).

Odgojitelj na različite načine pomaže djeci da usvoje jezik, ali i steknu i razviju vještine slušanja i govorenja. Odgojitelj kreira brojne situacije i aktivnosti, poput dramatizacija, čitanja slikovnica, kao i igre lutkama, kako bi potaknuo spontani govor djece (Petrović- Sočo, 1997). Ako odgojitelj osmišljava aktivnosti koje su djeci zanimljive i koje su u skladu s dječjim interesima, u djeci se pobudi interes te odgojitelj tako potiče dijete da ono

na različite načine upotrebljava govor. Za razvoj govorne kompetencije kod djece potrebni su prihvatljivi govorni oblici, sadržaji, poticaji, kao i govorni model kojeg predstavlja odgojitelj (Peteh, 2018). Odgojitelj treba osmisliti kvalitetno socijalno i fizičko okruženje kako bi doprinio razvoju djetetovog govora (Velički, 2009). To okruženje treba biti takvo da se dijete osjeća sigurno i opušteno u njemu (Velički i Katarinčić, 2014) Također, odgojitelj treba kreirati situacije u kojima će djeca komunicirati u manjim ili većim skupinama, a isto tako treba ih okružiti i sadržajima koji su jezično kvalitetni (Velički, 2009).

Odgojitelji kreiranjem aktivnosti za poticanje motoričkog razvoja kod djece utječu i na razvoj govora djeteta. Herljević i Posokhova (2007) navode da su znanstvenici dokazali da je govor povezan s motorikom te da se „formiranje važnih govornih zona u mozgu ostvaruje pod utjecajem živčanih impulsa prstiju ruku“ (Herljević i Posokhova, 2007: 115). Prema tome, razvoj govora ovisi o stupnju aktivnosti djetetove motorike, a posebice ruku. To bi značilo da ako dijete nema razvijenu finu motoriku razvoj njegova govora, kao i emocionalni te intelektualni razvoj, neće moći napredovati te će zaostati u tim područjima. No, ukoliko je djetetov motorički razvoj dobro razvijen utoliko će i razvoj njegovog govora biti veći. Osim što igre s prstićima utječu i na govor, one djeluju umirujuće i opuštajuće na dijete (Herljević i Posokhova, 2007).

Odgojitelj treba poticati djecu da usvajaju govor kroz igru i pri tome im biti govorni uzor. Također, bitno je da odgojitelj kreira okruženje prema interesima i potrebama djece (Velički, 2009). Jednostavnijim aktivnostima poput tapšalica, malešnica, igrama prstima odgojitelj može poticati razvoj govornih sposobnosti djece, dok se kasnije nameću priče i igre uloga kao nešto složenije aktivnosti koje pridonose razvoju govora djece. (Velički i Katarinčić, 2014).

4. PRIČA KAO POJAM

Od davnina su se usmenom književnošću prenosile priče koje su se na kraju pretočile u pisanu književnost. Ljudi su jedni drugima pripovijedali te na taj način prenosili neke informacije ili pričali o događajima, osobama. Uz riječi „*bilo jednom davno*“ te povezivanjem iskustava, kao i povezivanjem događaja iz prošlosti i sadašnjosti nastala je priča. Početak priče zainteresirao je slušatelje te su htjeli čuti i ostatak, odnosno i sredinu, ali i kako priča završava (Kearney, 2009). Pod pojmom priča podrazumijeva se odnos mašte i zbilje (Hranjec, 2006). Bajka, fantastična priča i pripovijetka su podvrste koje obuhvaća pojam priča. (Visinko, 2009). Za cjelokupno učenje, ali i za učenje jezika i govora priča može poslužiti kao motivacijsko sredstvo. Osim što je priča izvor zabave, ona bi trebala i oplemeniti djecu te im pomoći da bolje razumiju svijet (Velički, 2013). Velički (2013:13) navodi da je priča „uvijek upućena nekome“, a time pripovijedanje postaje važna komunikacijska aktivnost. Učenje, bogaćenje znanja, razvijanje kompetencija, rasplamsavanje mašte, razvijanje psihičkih funkcija, ali i emocionalnih, upoznavanje osnovnih normi ponašanja, kao i upoznavanje ljudskih obilježja samo su neke od brojnih dobrobiti koje priča donosi djetetovom razvoju (Peteh, 2018). Priča doprinosi cjelokupnom razvoju djeteta, a osobito njegovom socio-emocionalnom, kognitivnom, govorno- komunikacijskom te etičkom razvoju (Velički, 2013).

Priče su izvori u kojima djeca pronalaze materijal pomoću kojih grade i obogaćuju unutarnji svijet predodžbi. Na temelju simboličkih radnji, od kojih se priče sastoje, djeca spoznaju svijet (Velički, 2013).

Slušanje lijepog čitanja i pripovijedanja predstavlja doživljaj i djeci, ali i odraslima (Peteh, 2018). Čitanjem i pričanjem priča, poezije, bajki, kao i jezičnih igara koje su primjerene djetetovoj dobi i stupnju razvoja pridonosimo bogaćenju djetetovog govora. Tim radnjama stimuliraju se i jezični centri u mozgu (Diamond i Hospon, 2006).

4.1. Čitanje priče

Čudina- Obradović (2008) navodi kako je čitanje jednako kao i govor važno za opstanak. Kako bi približili pisani i tiskani tekst djeci odrasli im čitaju knjige (Peteh, 2018). Čitajući priču osoba koja čita vezana je za knjigu koju ima u ruci te čitanjem prevodi i

pretvara niz napisanih slova u glasove, odnosno riječi čijim povezivanjem nastaju rečenice (Velički, 2013). Topao odnos za vrijeme čitanja priče odgojitelj će potaknuti ako sjedi i čita. Za vrijeme čitanja odgojitelj, odnosno osoba koja čita ne smije pratiti samo tekst koji je zapisan u knjizi, već treba pratiti i dječje reakcije i dojmove na priču. Svoj doživljaj pročitane priče djeca izražavaju izrazima lica i kretnjama (Peteh, 2018).

Čitanje doprinosi bogaćenju dječjeg rječnika, mašte, ali i razmišljanja (Peteh, 2018). Također, čitanjem se između čitaoca i djeteta stvara emocionalna veza (Prebeg- Vilke, 1991). Kada želimo da djeca čuju originalni jezik autora, opise prirode te slikovit rječnik umjesto pripovijedanja treba provoditi čitanje priča. Sadržaj, duljina priče, mjesto te upotreba sredstava za vrijeme čitanja ovisi o dobi djece. Čitanje treba biti razgovijetno, razumljivo, jasno, glasno s ispravnim izgovorom naglasaka te pravilnom dikcijom i artikulacijom, ali i ujednačenim tempom. Dijete ne treba za vrijeme čitanja priče slušati pasivno, već slušanje treba biti pažljivo i aktivno (Peteh, 2018). Doživljaju priče doprinijet će ugodna i topla atmosfera koju čitač treba stvoriti prije nego što počne čitati priču. Isto tako, bitno je da osoba koja čita ne bude nervozna i napeta, već smirena i opuštena. Tada će se dijete osjećati ugodnije za vrijeme čitanja te će htjeti nastaviti tu aktivnost (Čudina-Obradović, 2002).

Odgovitelji često čitaju pokazujući djeci ilustracije te dodatno objašnjavajući. O tekstu, grupi i odgojitelju ovisi kada će slika biti upotrijebljena. Slika se treba koristiti tako da ne narušava dojam, doživljaj i cjelovitost teksta. Takvom vrstom čitanja kod djeteta se potiče razvoj slušne, ali i vizualne percepcije. Tekstovi se mogu čitati i po odlomcima, ali i u nastavcima (Peteh, 2018).

Najčešći klasični pristupi priči djeci predškolske dobi su čitanje i pripovijedanje. Manipulativna i demonstracijska sredstva mogu se koristiti kao pristupi za obradu neke priče. Pomoću demonstracijskih sredstava oživljavaju se likovi, budi interes, grade situacije, mjesta i ostalo. Demonstracijska sredstva poput slika, slikovnica, serija slika u nastavcima, strip-slika, plakata, snimki, kazališta sjena i lutaka, kamišibaja, različitih vrsta lutaka, maketa i knjiga, doprinose djetetovom razvijanju sposobnosti te građenju predodžbi i pojmova. U manipulativna sredstva ubrajaju se različite lutke, aplikacije, kao i pedagoški neoblikovani materijali te se ta sredstva koriste u svrhu samostalnog jezičnog izražavanja djece, dramatizacije, monologa i dijaloga, ali i pričanja priča (Peteh, 2018).

Dijaloško čitanje priče podrazumijeva čitanje kao zajedničku aktivnost djeteta i odrasle osobe. Pri tome je takvo čitanje poticajno, zajedničko i interaktivno. Jednostavna

razina dijaloškog čitanja obuhvaća postavljanje poticajnih pitanja djetetu, obogaćivanje i ponavljanje djetetovih odgovora, pohvale i hvaljenja, pomaganje, vedrinu i šalu te uvažavanje djetetova zanimanja. Faza u kojoj je dijete sposobno koristiti izraze koji su duži i složeniji naziva se složenija razina čitanja. Postupci koji se koriste u ovoj fazi u svrhu poticanja dječjeg govora su: postavljanje pitanja slobodnog odgovora, pohvaljivanje i bogaćenje djetetova odgovora te postavljanje novih pitanja. Za vrijeme dijaloškog čitanja slikovnice ili priče odgojitelj treba preuzeti aktivnu ulogu te poticati da uporaba riječi koje dijete koristi bude sve složenija (Čudina- Obradović, 2008).

Da bi čitanje priče bilo poticajno potrebno je da dijete aktivno sudjeluje, a ne da pasivno sluša, a govor osobe koja čita treba obuhvaćati više od teksta. Odnosno, osoba koja čita treba proširivanjem, pohvalama i ispravljanjem reagirati na govor djeteta. Zbog tih postupaka kod djeteta će se javiti potreba za sve većim samostalnim govorom te složenijim oblicima izražavanja (Čudina- Obradović, 2008).

4.2. Pripovijedanje i pričanje priče

Pripovijedanje je hiperonim pojmovima pričanju i prepričavanju. „ Pripovijedanje je složena jezično-spoznajna sposobnost koja na spoznajnom planu zahtjeva strukturiranje priče, odnosno stvaranje početka, sredine i kraja, a na jezičnom planu dekonstruiranje jezika i jezično oblikovanje priče“ (Velički, 2013:41). Veza koja se stvara između djece i pripovjedača za vrijeme pripovijedanja je čvršća nego ona koja nastaje za vrijeme čitanja (Peteh, 2018). Za razliku od osobe koja čita, pripovjedača ništa ne veže te on može stajati, sjediti ili hodati. Također, pripovjedačev pogled može biti usmjeren na publiku te pripovjedač može koristiti tijelo, glas, kao i izraze raspoloženja tijekom pripovijedanja. Za vrijeme pripovijedanja pripovjedač unosi osobni dojam i iskustvo (Velički, 2013). Pripovijedanje treba biti jasno, a ne jednolično i poput recitiranja. Tekst koji se pripovijeda treba biti logički povezan. Blizina kontakta pripovjedača (odgojitelja) i djece u proporcionalnom je odnosu s pažnjom koju djeca obraćaju na priču. Odnosno, što su odgojitelj (pripovjedač) i djeca bliže to omogućuje veću koncentraciju i doživljaj. Mlađa djeca bolje prate priču te su interakcije kvalitetnije ako im priču pripovijedamo, a ne čitamo (Peteh, 2018).

Kada osoba priča priču ona svojim riječima iznosi podatke i sadržaj povezujući ih u rečenice te na taj način kreira jedinstveno djelo. Pripovjedni tekst ili događaj služi kao

motivacija i poticaj za novu priču koja je produkt pričanja. Kako bi djeca mogla usvojiti i razumjeti slikovni govor, koji se razvija na temelju govora, te njime prenijeti ono bitno ljudsko, potrebno im je pričati priče. Ispričana priča je spontanija te je veza između publike i pripovjedača neposrednija. Ako za vrijeme pričanja priče ne umirujemo dijete priča će ga stimulirati na spontani govor (Velički, 2013). Priču treba pričati u jednostavnim rečenicama, a preglednost, jasnost, tečnost, razumljivost te gramatička i stilska ispravnost trebale bi biti odlike pričanja. Neki od metodičkih postupaka pričanja priče su: pričanje uz geste, po nizu slika, uz pokret, korištenjem stolne predstave, prstnih lutaka, ozvučena priča te priča iz kovčega (Velički, 2013).

Priče možemo pripovijedati i pričati i uz geste i mimike. Geste i mimike oblici su neverbalne komunikacije pri čemu se koristimo znakovima i govorom tijela kako bismo prenijeli poruku (Velički, 2013). Pažnju trebamo obratiti i na to da neverbalnim dijelom komunikacije ne narušimo verbalni. Odnosno, da neverbalnim pokretima pratimo ono što verbalnom komunikacijom iznosimo (Vodopija, 2007). Priprema i velika koncentracija potrebni su za pričanje priča uz pomoć gesta. Pričanje uz pomoć gesta može pomoći djeci da si predoče ili da zamisle kako izgleda neki pojam za koji nisu čuli, a spominje se u priči (Velički, 2013).

5. ISTRAŽIVANJE

5.1. Opis uzorka

Online obrazac, odnosno anketa bila je sredstvo pomoću kojeg se provelo istraživanje među odgojiteljima koji dolaze iz različitih dijelova Hrvatske. Rezultati dobiveni istraživanjem koristit će se isključivo u svrhu izrade ovog rada. U istraživanju je sudjelovalo 85 osoba te su sve bile ženskog spola (100 %), dakle odgojiteljice. Od 85 odgojiteljica koje su sudjelovale u istraživanju njih 36,5 % ima između 31 i 40 godina, 27,1 % odgojiteljica ima od 41 do 50 godina, od 22 do 30 godina ima njih 23,5 % te 18,8 % je onih koje imaju više od 50 godina. Od ispitanih odgojiteljica, najmanje njih odnosno, 3,5 % ima više od 40 godina radnog iskustva, između 31 i 40 godina radnog iskustva ima njih 11,8 %, 16,5 % njih ima između 6 i 10 godina radnog iskustva, između 21 i 30 godina iskustva ima njih 18,8 %, a 20 % odgojiteljica ima manje od 5 godina radnog iskustva te najviše, odnosno 29,4 % odgojiteljica ima između 11 i 20 godina radnog iskustva.

5.2. Opis instrumenta istraživanja

Instrument istraživanja bila je anketa u obliku online obrasca. U anketi je bilo navedeno kako je sudjelovanje u istraživanju u potpunosti dobrovoljno i anonimno te da će se rezultati istraživanja koristiti isključivo u svrhu izrade završnog rada. Također, u anketi, koja je bila podijeljena u nekoliko grupa putem društvenih mreža na internetu, mogli su sudjelovati odgojitelji i odgojiteljice koje rade u vrtiću. Anketa se sastojala od 20 pitanja od čega je 17 pitanja bilo sastavljeno s već ponuđenim odgovorima. Od tih 17 pitanja, 12 pitanja bilo je strukturirano pomoću Likertove ljestvice mjerenja stavova u kojoj su se vrijednosti kretale od 1 do 5. Ako je sudionik izabrao broj 1 to je označavalo da se sudionik u potpunosti ne slaže s ponuđenom tvrdnjom, vrijednost 3 niti se slaže, niti ne slaže te vrijednost 5 koja je označavala da se sudionik u potpunosti slaže s tvrdnjom. U dva pitanja sudionici su imali ponuđene odgovore od svakodnevno, nekoliko puta tjedno ili mjesečno, jednom tjedno ili mjesečno do uopće ne. U dva pitanja sudionici su trebali izabrati odgovore koji su bili su ponuđeni prema dobnim kategorijama, a u jednom pitanju su trebali odabrati kategoriju spola. Pitanja su se odnosila na spol i dob ispitanika, godine radnog staža te pitanja o učestalosti provođenja aktivnosti pripovijedanja, pričanja i čitanja priča. Osim navedenog, u pitanjima su se

istraživali i stavovi odgojitelja o vokabularu koji koriste tijekom čitanja i pripovijedanja priča, ali i tvrdnja da čitanje i pripovijedanje priča pridonosi razvoju dječjeg govora. Nekoliko pitanja odnosilo se i na ulogu djece za vrijeme čitanja i pripovijedanja te na ulogu djece u participaciji za vrijeme provođenja tih aktivnosti. Odgojiteljima su postavljena i pitanja o tome kako se djeci sviđaju aktivnosti slušanja i pripovijedanja priča. Na ostala tri pitanja koja su bila otvorenog tipa sudionici su trebali upisati samostalne odgovore. Budući da me zanimalo kako odgojitelji provode aktivnosti čitanja i pripovijedanja priča u posljednjim pitanjima odgojitelje sam zamolila da navedu i objasne primjere vrsta aktivnosti koje koriste u svojoj praksi. Također, zanimalo me njihovo mišljenje o tome koliko roditelji često čitaju djeci pa su u zadnjem pitanju mogli napisati i što misle o tome.

5.3. Ciljevi istraživanja

Temeljni cilj istraživanja bio je ispitati stavove odgojitelja o važnosti čitanja i pripovijedanja priča djeci rane i predškolske dobi. U skladu s ciljem istraživanja postavljaju se sljedeći problemi:

1. Ispitati stavove odgojitelja o čestotnosti čitanja priča i odabiru priča s obzirom na vokabular.
2. Ispitati stavove odgojitelja o potrebi postavljanja pitanja nakon pročitane i ispričane priče.
3. Ispitati stavove odgojitelja o važnosti pripovijedanja i pričanja priča djeci te korištenju vokabulara.
4. Ustanoviti stavove odgojitelja o poticanju i ulozi djece rane i predškolske dobi tijekom čitanja, pričanja i pripovijedanja priča.
5. Ustanoviti razlikuju li se odgojitelji u stavovima prema aktivnostima čitanja, pripovijedanja i pričanja priča s obzirom na dob i godine radnog iskustva.
6. Ustanoviti stavove djece, prema mišljenju odgojitelja, o čitanju i pripovijedanju priča.
7. Ispitati stavove odgojitelja o ulozi koju imaju roditelji u čitanju i pripovijedanju priča svojoj djeci.

5.4. Hipoteza istraživanja

1. Očekuje se da odgojitelji gotovo svakodnevno čitaju priče djeci te da pri tome koriste raznoliki vokabular.
2. Očekuje se da odgojitelji smatraju kako je potrebno postavljati pitanja djeci nakon ispričane priče, a isto tako da i djeca njima trebaju postavljati pitanja nakon što im odgojitelj pročita priču.
3. Očekuje se da odgojitelji puno rjeđe pripovijedaju priče djeci nego što im čitaju.
4. Očekuje se da odgojitelji smatraju da su upravo oni one osobe koje trebaju poticati djecu da pričaju i pripovijedaju priče te da uloga djece treba biti aktivna za vrijeme provođenja tih aktivnosti.
5. Očekuje se da se odgojitelji razlikuju u stavovima o provođenju aktivnosti čitanja, pripovijedanja i pričanja priča s obzirom na dob i godine radnog iskustva.
6. Očekuje se da djeca vole slušati priče, ali i da vole sama izmišljati i pričati priče.

7. Očekuje se da odgojitelji smatraju kako roditelji aktivnosti čitanja i pričanja priča sve više zamjenjuju s digitalnim okruženjem.

5.5. Rezultati

Prvi problem proizašao iz temeljnog cilja bio je ispitati koliko često odgojitelji u vrtiću djeci čitaju priče. Osim toga, trebalo je ispitati kakve priče odgojitelji čitaju djeci s obzirom na vokabular. Čitaju li odgojitelji djeci priče koje sadrže samo one riječi koje djeca već znaju te treba li djeci objasniti nepoznate riječ bez obzira na to pitaju li djeca što neke riječi znače. Na temelju toga proizašla je hipoteza da odgojitelji svakodnevno čitaju djeci priče koje sadrže i riječi koje djeca ne znaju te da djeci uvijek trebaju objasniti što znači riječ za koju smatraju da ju djeca ne znaju. Čak 60% odgojiteljica svakodnevno čita priče djeci, dok njih 37,6 % provodi tu aktivnost nekoliko puta tjedno. Na temelju tih podataka, koji su vidljivi u tablici broj 1, prva hipoteza o tome da odgojitelji svakodnevno čitaju djeci priče je potvrđena. U tablici broj 2 vidljivo je da se većina odgojiteljica ne slaže s tvrdnjom da prilikom odabira priče treba izabrati onu priču koja sadrži samo one riječi koje djeca znaju. S tom tvrdnjom u potpunosti se ne slaže 56,5 % odgojiteljica, dok se njih 28,2 % ne slaže s tom tvrdnjom. Prema rezultatima iz tablice broj 3 većina odgojiteljica se slaže, 31,8 %, ili u potpunosti slaže, 54,1 %, da uvijek nakon čitanja treba djeci objasniti riječi za koje smatraju da ih djeca ne znaju, dok čak 9,4 % nije sigurno treba li uvijek objasniti djeci nepoznate riječi. Dakle, ovi rezultati potvrđuju hipotezu da za vrijeme čitanja odgojitelji koriste raznoliki vokabular, ali i da djeci treba objasniti nepoznate riječi.

Tablica 1: Koliko često odgojitelji čitaju priče djeci

KOLKO ČESTO ČITAJU PRIČE	POSTOTAK
Svakodnevno	60,00 %
Nekoliko puta tjedno	37,6 %
Jednom tjedno	1,2 %
Nekoliko puta mjesečno	1,2 %

Tablica 2: Kada biram priču koju ću čitati, pazim da sadrži samo one riječi koje djeca znaju

U ČITANJU KORISTE DJECA POZNATE RIJEČI	POSTOTAK
U potpunosti se ne slažem	56,5 %
Ne slažem se	28,2 %
Niti se slažem niti se ne slažem	7,1 %
Slažem se	5,9 %
U potpunosti se slažem	2,4 %

Tablica 3: Odgojitelj/ica djeci uvijek nakon čitanja treba objasniti nepoznate riječi bez obzira na to pitaju li djeca što znači koja riječ

OBJAŠNJAVA DJECA NEPOZNATE RIJEČI	POSTOTAK
Ne slažem se	4,7 %
Niti se slažem niti se ne slažem	9,4 %
Slažem se	31,8 %
U potpunosti se slažem	54,1 %

Drugi postavljeni problem koji je trebalo ispitati bio je stav odgojitelja o tome smatraju li da djeca trebaju njima postavljati pitanja nakon što im pročitaju priču, ali trebaju li i oni djeci postavljati pitanja nakon što im ispričaju priču. Proizašle hipoteze da djeca trebaju odgojiteljima postavljati pitanja, ali i odgojitelji njima su potvrđene. U tablici broj 4, 61,1 % odgojitelja se u potpunosti slaže, a 23,5 % također se slaže s time da djeci treba postavljati pitanja nakon ispričane priče. Gotovo svi odgojitelji se slažu, 16,5 %, ili u potpunosti slažu, 82,2 %, s time da djeca trebaju postavljati pitanja nakon pročitane priče, a da uopće nema onih koji se ne slažu s tom tvrdnjom može se iščitati iz tablice broj 5.

Tablica 4: Djeci trebamo postavljati pitanja nakon što im ispričamo priču

DJECI TREBA POSTAVLJATI PITANJA	POSTOTAK
U potpunosti se ne slažem	1,2 %
Ne slažem se	1,2 %
Niti se slažem niti se ne slažem	7,1 %
Slažem se	23,5 %
U potpunosti se slažem	61,1 %

Tablica 5: Djeci treba dopustiti da ona postavljaju pitanja nakon što im odgojitelj pročita priču

DJECA TREBAJU POSTAVLJATI PITANJA	POSTOTAK
Niti se slažem niti se ne slažem	1,2 %
Slažem se	16,5 %
U potpunosti se slažem	82,4 %

Ispitati stavove odgojitelja o važnosti pripovijedanja i pričanja priča djeci je treći postavljeni problem. Potvrđena je hipoteza da odgojitelji pripovijedanje i pričanje priča djeci smatraju kao važne aktivnosti, a to se vidi iz podatka da 48,2 % odgojiteljica pripovijeda djeci nekoliko puta tjedno. Rezultat da čak 30,6 % ispitanih odgojiteljica svakodnevno pripovijeda priče djeci je iznenađujući. Za razliku od pitanja o čitanju priča s nepoznatim riječima, u ovom se pitanju više odgojiteljica izjasnilo da tijekom pripovijedanja koristi samo one riječi koje su poznate djeci, no i dalje većina odgojiteljica kada pripovijeda koristi neke riječi koje djeca još ne znaju.

Tablica 6: Koliko često pripovijedate priče djeci

KOLKO ČESTO PRIPOVIJEDAJU PRIČE	POSTOTAK
Jednom mjesečno	1,2 %
Ne pripovijedam im uopće	1,2 %
Jednom tjedno	5,9 %
Nekoliko puta mjesečno	12,9 %
Svakodnevno	30,6 %
Nekoliko puta tjedno	48,2 %

Tablica 7: Tijekom pripovijedanja koristim samo one riječi koje su poznate djeci

U PRIPOVIJEDANJU KORISTE DJECI POZNATE RIJEČI	POSTOTAK
U potpunosti se ne slažem	37,6 %
Ne slažem se	18,8 %
Niti se slažem niti se ne slažem	18,8 %
Slažem se	14,1 %
U potpunosti se slažem	10,6 %

Četvrti problem koji je trebalo ispitati bili su stavovi odgojitelja o tome treba li poticati djecu da pripovijedaju. Također, trebalo je ispitati i mišljene odgojitelja o tome kakvu ulogu djeca trebaju imati kada im oni čitanju, pričaju i pripovijedanju priče. Rezultati iz tablice broj

8, prema kojima se sve odgojiteljice slažu s postavljenom tvrdnjom, potvrđuju hipotezu kako treba poticati djecu da i ona sama pripovijedaju priče. Kada je riječ o ulozi djece većina odgojiteljica se slaže da će aktivno slušanje biti bolje ako su djeca uključena u pričanje priča, a 15,3 % odgojiteljica ne zna ima li aktivno sudjelovanje djece u pričanju priča utjecaja na aktivno slušanje. Većina odgojiteljica se ne slaže s tvrdnjom da djeca za vrijeme čitanja ili pripovijedanja priče trebaju biti samo pasivni promatrači, dok manjina smatra da djeca trebaju imati upravo tu ulogu. Stoga, postavljene hipoteze da djeca trebaju imati aktivnu ulogu za vrijeme provođenja aktivnosti čitanja i pripovijedanja se potvrđuju.

Tablica 8: Treba poticati djecu da i ona sama pripovijedaju priče

TREBA POTICATI DJECU DA SAMA PRIPOVIJEDAJU	POSTOTAK
Slazem se	3,5 %
U potpunosti se slažem	96,5 %

Tablica 9: Aktivno sudjelovanje djece u pričanju priča utječe na aktivno slušanje

AKTIVNO SUDJELOVANJE UTJEČE NA AKTIVNO SLUŠANJE	POSTOTAK
Niti se slažem niti se ne slažem	15,3 %
Slazem se	18,8 %
U potpunosti se slažem	65,9 %

Tablica 10: Za vrijeme čitanja/ pripovijedanja priče djeca trebaju biti pasivni promatrači

DJECA- PASIVNI PROMATRAČI	POSTOTAK
U potpunosti se slažem	2,4 %
Slazem se	2,4 %
Niti se slažem niti se ne slažem	18,8 %
Ne slažem se	21,2 %
U potpunosti se ne slažem	55,3 %

U petom problemu bilo je potrebno ustanoviti stavove odgojitelja o tvrdnji da su čitanje, pripovijedanje i pričanje priča aktivnosti čijim provođenjem možemo pridonijeti razvoju govora kod djece te razlikuju li se ti stavovi s obzirom na dob i godine radnog iskustva odgojitelja. Kao što je i u hipotezi očekivano, odgojitelji smatraju kako aktivnostima čitanja, pripovijedanja i pričanja priča pozitivno utječu na razvoj govora kod djece. Uzimajući u obzir dob i godine radnog iskustva nema značajne razlike budući da je vidljivo kako stariji, mlađi, oni s više, ali i manje godina radnog iskustva zauzimaju jednak stav, a to je da se

čitanje i pripovijedanje priča pozitivno odražava na razvoj govora. Dakle, hipoteza da se stavovi odgojitelja razlikuju s obzirom na dob i godine radnog iskustva se odbacuje.

Tablica 11: Čitanje i pripovijedanje priča pozitivno utječe na razvoj govora djece

PRIČE KAO POTICAJ ZA RAZVOJ GOVORA	POSTOTAK
Niti se slažem niti se ne slažem	1,2 %
Slažem se	5,9 %
U potpunosti se slažem	92,9 %

Tablica 12: dob odgojitelja

DOB	POSTOTAK
više od 50 godina	18,8 %
22- 30 godina	23,5 %
41-50 godina	27,1 %
31- 40 godina	30,6 %

Tablica 13: godine radnog iskustva odgojitelja

RADNO ISKUSTVO	POSTOTAK
više od 40 godina	3,5 %
31-40 godina	11,8 %
6-10 godina	16,5 %
21-30 godina	18,8 %
manje od 5 godina	20,0 %
11-20 godina	29,4 %

Šesti problem koji je trebalo ispitati odnosio se na stavove djece o aktivnostima čitanja i pripovijedanja priča. Prema rezultatima iz tablica 14 i 15 vidljivo je da su aktivnosti čitanja i pričanja djeci zanimljive te da djeca vole provoditi vrijeme u tim aktivnostima. Bilo je i za očekivati da će hipoteze da djeca vole slušati kada im odgojitelji čitaju ili pričaju priče biti potvrđene. Većina odgojiteljica slaže se i s tvrdnjom da djeca vole pričati priče sama, no 15,3 % odgojiteljica niti se slaže niti ne slaže s tom tvrdnjom. Dakle, i hipoteza da djeca vole sama pričati priče je potvrđena.

Tablica 14: Vole li djeca u Vašoj skupini slušanje priča (kada im Vi pričate)

VOLE LI DJECA SLUŠATI PRIČANJE PRIČA	POSTOTAK
Niti se slažem niti se ne slažem	3,5 %
Slažem se	16,5 %
U potpunosti se slažem	80 %

Tablica 15: Vole li djeca u Vašoj skupini čitanje priča (kada im Vi čitate)

VOLE LI DJECA SLUŠATI ČITANJE PRIČA	POSTOTAK
Niti se slažem niti se ne slažem	7,1 %
Slažem se	14,1 %
U potpunosti se slažem	78,8 %

Tablica 16: Vole li djeca u Vašoj skupini sama pričati priče

VOLE LI DJECA SAMA PRIČATI PRIČE	POSTOTAK
Niti se slažem niti se ne slažem	15,3 %
Slažem se	31,8 %
U potpunosti se slažem	52,9 %

U sedmom, a ujedno i posljednje postavljenom problemu ispitivali su se stavovi odgojitelja o tome koliko često roditelji čitaju svojoj djeci. Iz navedenih odgovora moglo se zaključiti kako odgojiteljice smatraju da roditelji rijetko čitaju djeci. Većina odgojiteljica smatra da roditelji nedovoljno, odnosno sve rjeđe i rjeđe čitaju djeci, a umjesto toga puštaju im crtiće. Iz odgovora je vidljivo kako odgojiteljice smatraju da ako roditelji i čitaju ili pričaju priče djeci to koriste kao sredstvo uspavlivanja te da češće čitaju mlađoj, nego starijoj djeci. Također, prema mišljenju nekih odgojiteljica od roditelja do roditelja ovisi koliko često čitaju svome djetetu. Odgojiteljice navode da jedni ne čitaju djeci uopće, dok drugi zajedno s djecom odlaze i posjećuju knjižnice gdje posuđuju knjige. Stoga je i hipoteza, da roditelji ne čitaju tako često djeci, potvrđena.

Osim otvorenog pitanja o ulozi roditelja odgojiteljima su bila postavljena i pitanja o tome koje vrste pripovijedanja i čitanja rabe u svojoj praksi te su mogli navesti svoje primjere. Kao najčešće odgovore na pitanje koje vrste čitanja rabe u svojoj praksi izdvojila bih dijaloško čitanje, čitanje uz pokazivanje teksta i slike te frontalno čitanje. Dok dio odgojitelja

grupno čita djeci, dio ih provodi tu aktivnost u manjim skupinama ili pak individualno. U odgovorima su odgojiteljice često navodile slikopriče, slikovnice, bajke, basne i enciklopedije kao vrste koje čitaju djeci. Da odgojitelji koriste i tehnologiju te digitalne medije kao korisno sredstvo vidljivo je iz odgovora u kojima navode kako čitaju djeci digitalne slikovnice, ali koriste i audio priče. Najviše odgojiteljica provodi aktivnost čitanja priča tako da su one okrenute prema djeci te drže knjigu okrenutu tako da djeca mogu vidjeti ilustracije. Nakon pročitane priče odgojiteljice djeci postavljaju pitanja ili odgovaraju na pitanja koja su im postavila djeca te razgovaraju.

Na pitanje u kojem su trebali navesti koje vrste pripovijedanja rabe u svojoj praksi mnogo odgojiteljica odgovorilo je da za vrijeme pripovijedanja koriste izrađene aplikacije, lutke, improvizirano kazalište, kamišibaj tehniku ili pak slike. U odgovorima se mogu pronaći različite vrste lutaka koje odgojiteljice koriste kao pomoć u pripovijedanju poput: štapnih, jednostavnih plošnih, iskaširanih, lutaka napravljenih od pedagoški neoblikovanog materijala, lutaka rukavica te prstić lutaka. Osim toga, odgojiteljice navode da pripovijedaju i u suradnji s djecom pri čemu i njih uključuju u tu aktivnost kao sudionike ili aktere. Također, koriste igru kocka pričalica. Osim što pripovijedanje priča služi kao poticaj za razvoj govora, neke odgojiteljice pripovijedanje koriste u svrhu rješavanja nekog eventualnog problema koji je nastao ili kako bi djecu potaknule na razmišljanje, ali i ukazale na neke trenutne aktualnosti kao što su godišnja doba, projekti ili neke krizne situacije. Neke odgojiteljice navele su da prilikom pripovijedanja dramatiziraju priču na jednostavan način, a neke su napisale da mijenjaju intonaciju, visinu, boju glasa, ali i da koriste mimike i geste kada pripovijedaju. Iz toga je vidljivo da su odgojiteljice svjesne da je način na koji pripovijedaju važan.

6. RASPRAVA I ZAKLJUČAK

U istraživanju koje je provedeno osnovni cilj bio je utvrditi stavove odgojitelja o važnosti čitanja i pripovijedanja priča djeci rane i predškolske dobi. Online obrazac- anketa bila je instrument istraživanja u kojem su mogli sudjelovati odgojitelji iz svih dijelova Hrvatske. Na osnovi postavljenog temeljnog cilja proizašli su problemi koje je trebalo istražiti. Prema rezultatima istraživanja većina odgojiteljica svakodnevno čita priče djeci, dok neke odgojiteljice tu aktivnost provode nekoliko puta tjedno. Većina odgojiteljica nekoliko puta tjedno pripovijeda djeci priče, a dio njih to radi, čak, svaki dan. Iz rezultata je vidljivo kako se većina odgojiteljica ne slaže s tvrdnjom da priče koje čitaju djeci trebaju sadržavati samo one riječi koje djeca znaju. Odnosno, smatraju da u pričama trebaju biti i djeci nepoznate riječi. Stoga, iznenađuje rezultat dobiven na pitanje o tome koriste li nepoznate riječi kada pripovijedaju. Dosta odgojiteljica odgovorilo je na to pitanje da koristi samo djeci poznate riječi kada pripovijedaju. Također, vidljivo je kako gotovo sve odgojiteljice smatraju da djeci treba postavljati pitanja nakon aktivnosti čitanja priča. Iako su se sve odgojiteljice složile da bi trebalo poticati djecu da sama pripovijedaju, ipak čak 15,4 % odgojiteljica nije sigurno imala li utjecaja na aktivno slušanje ako djeca aktivno sudjeluju u pričanju priča. Odgojiteljice su sigurne u to da djeca vole slušati kada im one čitaju ili pak pripovijedaju priče, no manje su sigurne, čak 15,3 % njih ne zna, kada je trebalo procijeniti vole li djeca iz njihovih skupina sama pričati priče. Iz rezultata istraživanja može se zaključiti da odgojiteljice smatraju kako su aktivnosti pripovijedanja, čitanja i pričanja priča važne te da te aktivnosti provode starije, ali i mlađe odgojiteljice, one koje imaju dosta godina radnog iskustva, ali i one s nešto manje iskustva. Također, sve odgojiteljice koje su sudjelovale u istraživanju smatraju da čitanje, pripovijedanje i pričanje priča pozitivno utječe na razvoj govornih sposobnosti djece.

Dakle, na temelju provedenog istraživanja te proučene literature može se zaključiti da su čitanje, pripovijedanje i pričanje priča aktivnosti koje svakodnevno trebamo provoditi s djecom. Budući da je okolina u kojoj se dijete nalazi jedan od važnijih čimbenika o kojem ovisi razvoj djetetova govora trebamo biti oprezni kada je u pitanju kvaliteta te okoline. Odrasle sobe iz djetetove okoline imaju važnu ulogu na razvoj djetetova govora. Brojnim aktivnostima odrasli mogu pridonijeti razvoju djetetova govora. Pripovijedanje, pričanje i čitanje priča aktivnosti su zanimljive i zabavne djeci, a osim toga pozitivno utječu na razvoj

govora, bogaćenje vokabulara, ali doprinose i djetetovom cjelokupnom razvoju. Ukoliko odrasli predstave djeci aktivnosti čitanja i pripovijedanja priča na zabavan i zanimljiv način, utoliko će se djeci te aktivnosti svidjeti i ona će uživati u tome te će pri tome razvijati različite sposobnosti, a posebno govorne. Također, odrasli djeci trebaju biti govorni modeli te i na taj način pozitivno utjecati na razvoj govora.

Potrebno je da djeca budu izložena čitanju, pripovijedanju i pričanju priča već od najranije dobi jer upravo tada nastaju temelji bez kojih se ni ostale sposobnosti i vještine ne mogu razvijati. Poznati nobelovac Albert Einstein izjavio je „Ako želite da vaša djeca budu inteligentna, čitajte im bajke. Ako želite da budu još inteligentnija, čitajte im još bajki“. (Školska knjiga, mrežno izdanje). Uz ostale dobrobiti, zbog kojih djeci trebamo čitati, ovo je samo još jedna u nizu.

7. LITERATURA

1. Andrešić, D., Benc Štuka, N., Cugo Crevar, N., Ivanković, I., Mance, V., Mesec, I., Tambić, M. (2010). *Kako dijete govori: razvoj govora i jezika, najčešći poremećaji jezično-govorne komunikacije djece predškolske dobi*. Zagreb: Planet Zoe.
2. Apel, K. i Masterson, J. J. (2004). *Jezik i govor od rođenja do 6. godine – Od glasanja i prvih riječi do početne pismenosti – potpuni vodič za roditelje i odgojitelje*. prilagodila: Ilona Posokhova. Lekenik: Ostvarenje d.o.o.
3. Čudina - Obradović, M. (2008.) *Igrom do čitanja: igre i aktivnosti za razvijanje vještina čitanja*. Zagreb: Školska knjiga.
4. Čudina-Obradović, M. (2002). *Čitanje prije škole: Priručnik za roditelje i odgojitelje*. Zagreb: Školska knjiga.
5. Diamond, M., Hopson, J. (2006). *Čarobno drveće uma. Kako razvijati inteligenciju, kreativnost i zdrave emocije vašeg djeteta od rođenja do adolescencije*. Lekenik: Ostvarenje.
6. Herljević, I., Posokhova, I. (2007). *Govor, ritam, pokret*. Buševac: Ostvarenje d.o.o.
7. Hranjec, S. (2006). *Pregled hrvatske dječje književnosti*. Zagreb: Školska knjiga.
8. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=22886>. Pristupljeno: 17. lipnja 2022.
9. Kearney, R. (2009). *O pričama*. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk.
10. Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2020). Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Preuzeto sa stranice: <https://mzo.gov.hr/istaknute-teme/odgoj-i-obrazovanje/nacionalni-kurikulum/nacionalni-kurikulum-za-rani-i-predskolski-odgoj-i-obrazovanje/3478>. Pristupljeno: 17. lipnja 2022.
11. Pavličević - Franić, D. (2005). *Komunikacijom do gramatike: razvoj komunikacijske kompetencije u ranome razdoblju usvajanja jezika*. Zagreb: Alfa d.d.
12. Peteh, M. (2018). *Radost igre i stvaranja*. Zagreb: Alineja.

13. Petrović – Sočo, B. (1997). *Dijete, odgajatelj i slikovnica: Akcijsko istraživanje*. Zagreb: Alineja.
14. Posokhova, I. (2008). *Razvoj govora i prevencija govornih poremećaja u djece: priručnik za roditelje*. Buševac : Ostvarenje. d.o.o.
15. Prebeg- Vilke, M. (1991). *Vaše dijete i jezik: materinski, drugi i strani jezik*. Zagreb: Školska knjiga.
16. Silberg, J. (2006). *Igre mozgalice*. Zagreb: Profil.
17. Stančić, V. i Ljubešić, M. (1994). *Jezik, govor, spoznaja*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada
18. Starc, B., Čudina Obradović, M., Pleša, A., Profaca, B. i Letica, M. (2004). *Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi – Priručnik za odgojitelje, roditelje i sve koji odgajaju djecu predškolske dob*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
19. Školska knjiga, školski portal. Dostupno na: <https://www.skolskiportal.hr/sadrzaj/skolska-knjiga-za-vas/kraljica-bajki/>. Pristupljeno: 18. lipnja 2022.
20. Velički, V. (2009). *Poticanje govora u kontekstu zadovoljenja dječjih potreba u suvremenom dječjem vrtiću*. str. 80-91. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/40817>. Učiteljski fakultet, Sveučilišta u Zagrebu. (Pristupljeno:17. lipnja 2022.)
21. Velički, V. (2013). *Pričanje priča – stvaranje priča: Povratak izgubljenom govoru*. Zagreb: Alfa
22. Velički, V., Katarinčić, I. (2014). *Stihovi u pokretu: Malešnice i igre prsima kao poticaj za razvoj govora*. Zagreb: Alfa d.d.
23. Visinko, K. (2009). *Dječja priča- povijest, teorija, recepcija i intepretacija*. Zagreb: Školska knjiga.
24. Visinko, K. (2014). *Čitanje, poučavanje i učenje*. Zagreb: Školska knjiga.
25. Vodopija, I. (2007). *Dijete i jezik, od riječi do SMS-a*. Osijek: Matica hrvatska, Ogranak Osijek.

8. POPIS TABLICA

Tablica 1: Koliko često odgojitelji čitaju priče djeci.....	16
Tablica 2: Kada biram priču koju ću čitati, pazim da sadrži samo one riječi koje djeca znaju	17
Tablica 3: Odgojitelj/ica djeci uvijek nakon čitanja treba objasniti nepoznate riječi bez obzira na to pitaju li djeca što znači koja riječ.....	17
Tablica 4: Djeci trebamo postavljati pitanja nakon što im ispričamo priču	17
Tablica 5: Djeci treba dopustiti da ona postavljaju pitanja nakon što im odgojitelj pročita priču.....	18
Tablica 6: Koliko često pripovijedate priče djeci	18
Tablica 7: Tijekom pripovijedanja koristim samo one riječi koje su poznate djeci	18
Tablica 8: Treba poticati djecu da i ona sama pripovijedaju priče.....	19
Tablica 9: Aktivno sudjelovanje djece u pričanju priča utječe na aktivno slušanje.....	19
Tablica 10: Za vrijeme čitanja/ pripovijedanja priče djeca trebaju biti pasivni promatrači.....	19
Tablica 11: Čitanje i pripovijedanje priča pozitivno utječe na razvoj govora djece	20
Tablica 12: dob odgojitelja	20
Tablica 13: godine radnog iskustva odgojitelja	20
Tablica 14: Vole li djeca u Vašoj skupini slušanje priča (kada im Vi pričate).....	21
Tablica 15: Vole li djeca u Vašoj skupini čitanje priča (kada im Vi čitate).....	21
Tablica 16: Vole li djeca u Vašoj skupini sama pričati priče	21

Izjava o izvornosti završnog rada

Izjavljujem da je moj završni rad rezultat mogega rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

(vlastoručni potpis studenta)